

พระราชพิธี แห่งกรุงสยาม

ตั้งแต่โบราณกาล
ถึง พ.ศ. ๒๔๗๕

สุทธิศักดิ์ ปาลโพธิ์ แปล

คำนิยมโดย
ศาสตราจารย์พิเศษ ธงทอง จันทรางศุ

390.22

๗๕๗พ

๕๕๒

จาก Siamese State Ceremonies

โดย H. G. Quaritch Wales

สแกนด้วย CamScanner

สารบัญ

คำนำ	๘
คำนิยม	๙
บทนำ ขอบข่ายและฐานข้อมูล	๑๓
ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมสยาม	๑๙
โครงสร้างสังคมสยาม	๒๗
บทที่ ๑ พระมหากษัตริย์	๓๕
บทที่ ๒ พราหมณ์ในราชสำนัก	๕๗
บทที่ ๓ พระราชพิธีเกี่ยวเนื่องกับพระมหากษัตริย์	
พระราชพิธีบรมราชาภิเษก	๖๕
สถาปนาสมเด็จพระบรมราชาธิ	
เฉลิมพระราชมณเฑียร และการอภิเษก	๑๒๑
พระราชพิธีโสกันต์	๑๓๓
การพระบรมศพและ	
พระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ	๑๔๗
บูรพมหากษัตริยาธิราช	๑๘๕
มหาสมามคม	๑๙๓
พระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา	๒๐๗
พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศล	๒๑๕
พระราชพิธีจักรมงคลและพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา	๒๒๙
บทที่ ๔ พระราชพิธีที่เกี่ยวเนื่องกับการเกษตร	๒๓๕
พระราชพิธีควบคุมลมและน้ำ	๒๓๕
พระราชพิธีฉลองการเก็บเกี่ยว	๒๔๑
พระราชพิธีตรียัมพวาย ตรีปวาย	๒๔๙
พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ	๒๖๗
สมมุติภักษัตริย์	๒๗๗
บทที่ ๕ พระราชพิธีขึ้นระวางช้างสำคัญ	๒๘๑
พระยาช้างเผือก	๒๘๑
พระราชพิธีเกี่ยวกับประทีปโคมไฟ	๒๙๗
พระราชพิธีพราหมณ์อื่น ๆ	๓๐๓
อารักษ์หลักเมือง	๓๐๗
การขับไล่ภูตผี	๓๑๓
บทที่ ๖ บทส่งท้าย	๓๑๗
เชิงอรรถ	๓๒๐
ดัชนีค้นคำ	๓๖๒

หนังสือ พระราชพิธีแห่งกรุงสยามตั้งแต่โบราณกาล ถึง พ.ศ. ๒๔๗๕
แปลจาก *Siamese State Ceremonies* ที่ประพันธ์โดย H. G. Quaritch Wales
นักมานุษยวิทยาชาวอังกฤษที่เดินทางเข้ามาศึกษาและรวบรวมเรื่องพิธีต่างๆ
ในสยามระหว่าง พ.ศ. ๒๔๖๗ ถึง พ.ศ. ๒๔๗๕

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงคติความเชื่อโบราณ แนวคิดทางประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการ
ของพระราชพิธีสยามที่ได้รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดูและพุทธศาสนา
และเชิงเปรียบเทียบที่มีต่อพระราชพิธีต่างๆ ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึง
ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ โดยผู้แต่งได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์
ร่วมกับทฤษฎีของนักมานุษยวิทยาคนสำคัญท่านอื่นเพื่อประกอบการเรียบเรียงด้วย

เนื้อหาในเล่มนี้จะเน้นพระราชพิธีบรมราชาภิเษกและพระราชพิธี
ถวายพระเพลิงพระบรมศพ ซึ่งเป็นพระราชพิธียิ่งใหญ่และสำคัญต่อพระมหากษัตริย์ไทย
เป็นพิเศษ รวมทั้งพระราชพิธีสำคัญอื่นๆ เช่น พระราชพิธีโสกันต์
พระราชพิธีตรียัมพวาย ตรีปวาย พระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ
ซึ่งผู้แต่งก็ได้อธิบายขั้นตอนอย่างชัดเจนและให้รายละเอียดปลีกย่อยที่น่าสนใจ
นอกจากนี้ ยังกล่าวถึงพระราชพิธีที่สาบสูญไปจากราชสำนักและสังคมไทยด้วย
เช่น พระราชพิธีอัญชุธาษะ พระราชพิธีเคณฑ์ พระราชพิธีเจวียนพระโคกินเลี้ยง
บางพระราชพิธีก็เป็นพระราชพิธีที่เคยมีมาสืบต่อกันอย่างยาวนาน
แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไปก็ถูกยกเลิก เช่น พระราชพิธีพืชมงคล
พระราชพิธีจองเปรียงและพระราชพิธีสารท เป็นต้น

เนื่องจากผู้แต่งมีแหล่งข้อมูลอ้างอิงชั้นเยี่ยมจากบุคคลที่มีความรู้หรือ
มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับพระราชพิธีโดยตรง รวมทั้งได้มีโอกาสเข้าร่วมสังเกตการณ์ใน
งานสำคัญต่างๆ ย่อมทำให้ข้อมูลในหนังสือนี้ถูกต้องน่าเชื่อถือและใช้
อ้างอิงได้สำหรับผู้สนใจประวัติศาสตร์ มีภาพประกอบในเล่มเกือบ ๔๐๐ ภาพ
รวมทั้งผังขบวน เชิงอรธและดัชนีค้นคำที่ท้ายเล่มด้วย

